Մասնչության Եղբայր

ՄԻԻՆԱՏԻ

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻՔԻԳԸՑՑԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՑԻՐԷ

ՍԷՓԻՋԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ١٢٩٠ ՐԱՄԱԶԱՆ ٢٤ | 1873 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2 ՇԻՄԱ | ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 14 | ՆԻՄԷՐՕ 2360

Քանզուանէի Էքսքուր ուէնէ՝ 500 հիւսիսէ վերիւլ, ուէնէվի գըյմէ-Թի խաքանոլ էյին 250 ԳԸՐ վէ ալքաուլաղ 125 ԳԸՐ վէ քաշարալար էյին բօսքա բարաղ էյինէ օլարաք, ուէնէվի գըյմէ-Թի սաղ ագէ 250 վէ ալքաուլաղ սարի 125 ԳԸՐ տուր։

Վէ ալէհէր նիւսխէյի 10 բարահա սարքաղար։

Ելանաթ ալէհէր սարքարա գէլան Թէ Էյի Թաշ իլլէթին աէն բէք զիեատէ միւզԹէրաք օլմուշ վէ հիչ պիր հէքիմ պու իլլէթի միւ-տիհշէնէէ պիր չարէ պուլամաքըզը հալատէ, քէնտի քէնտիմէ մէէյուս ալիր հալատէ իճրա իլլէտիկիմ Թէտաղէգաթըն սէմէրէսի օլարաք պալէատէ մուհարբէր չուրուլաք պուլաուամ, վէ համա օլսուն օ սայէատէ Թախլիսի կիրիպան իյլէտիմ, վէ չիմտիյէ տէկին Թէտավի ԷԹտիկիմ զ-Թլարա քէսպի սըհհէթ ԷԹտիրտիկիմէ տայիր եէտիմատ չէնտ զբա չէհատէԹնամէ վար, իմտի քէնտի նէքիսիմատ վուգու պուլան Թէճրիպէմ իւզէրինէ իլան իտէրիմ քի, պու իլլէթէ տիւչար օլանլարըն, իշ պու չուրուպ վասԹասըյլա բէք ռզ պիր միւտատէթ զարֆընտա, իլլէթի մէզքիւրէտէն պիւսպիւԹիւն գուրԹուլաճաղլարը Դուլէ գ-բուսու ճիվարընտա ինկիլէզ գանչէլէրեասը արգասընտա Դուլէ սոգաղընտա Սէն Բէթրի քիլիսէսի գ-արշըսընտա 35 նիւմէրօլու խանէեէ միւրաճաաթ իլլէմէլէրի։

Լուսի Գասաբունա

ՖԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՀԱՆԳԻՋ

ԳՐԱԲԱՐ ԼԵԶՈՅՈՅ

Ի ՊԷՏՍ ՎԱՐԺՍՏԱՆՑ

Տպագրութիւն 3 Գավաֆեան

Կ. Պոլիս

Գին 6 Ղրուշ

Կը ծախուի Գավաֆեան եղբարց գրատունը։

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ Թիւ 192—194

Վարչութիւն Պ. Մաղաքեանի

Շաբաթ 3 Նոյեմբեր 1873

Դիշեր ժամ 2 1/2

ԽԱՂԱՑՈՂ Ի ՄԸ ԿԵՆԱՑ

ԵՐԵՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆ

Թատերգութիւն երեք արարուածով

Վեց մասի բաժնուած

ԱԶԳ.—Ընտանեաց կորուստ սպառնացող եւ բարոյականի խանգարման պատճառ եղող սոյն դժպհի խաղերը բուսական ժամանակէ ի վեր մեր Ազգին մէջ ալ ծաւալած ըլլալով եւ նըշմարելով առնոր չար հետքերը գէտ մարդկութեան օգտաւէտ դաս մը տալու յուսով կը փութամք այս անգամ առնոր մէկ նկարագիրը ի հանդէս ածել, որուն մէջ կը տեսնուի թէ հարուստ ազնուական մը խազամլուԹեամբ մինչև անգամ մուրալու կը հարկադրուի։

Թատերգութեանս խոսմոյ դժուարին դերը պիտի կատարէ Պ. Պ. Ադամեան, որ իւր դերասանական հանճարովը ծանօթ է Հայ ժողովրդեան, կը յուսամք որ Մեծարոյ Ազգայինք պիտի բարեհաճին իրենց ներկայութեամբը պատուել դերասանական խումբը և քաջալերել թատերական վարչութիւնը։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

ՖՕՆՏՕ ՊԱՆԳԱՍԸ

Ալէքսանդրիա, Պաղչէ-Գաբասասանա Էմբա Կէսմէլ-Նէ-Գաբալբանա Նօ. 15

ԷՆ ՊԼՕՑԻԻՐ ԻԳՐԱՄԻՑԷ 600.000 ՖՐԱՆԳ

Ալէքսանդրիա 1873 Դեկտ. իպԹիտասընտէ Զարպխանէի ամիրէտէ գուրասը քէչիտէ օլունաճաղ Ռումէլի Թիմուր Եօլու իսԹԳրազի ԹահվիլաԹը իգրամիէ գազանան պիլեէԹլէրի (բրօմէս) մէնֆաաԹլը չարԹլար իլէ ֆիրուխԹ օլունուր։

Մէզքիւր «բրօմէս» պիլեէԹլէրինտէն՝ Գաալ-քէօյ իսկէլէ ճատատէսինտէ ԹիւԹիւնճի Մկրտիչ աղանէն տիւքեանընտա ատխի պուլունուր։

Ֆօնտօ Պանգասընտա քէզալիք ՏէվլէԹը Ալիէէնին վէ Էվրօիտանէն հէր նէվ իսԹիգրազ ԹահվիլաԹը պուլունուր վէ անէլէրին գուփօնէրի՝ սքօնԹօ օլունուր։

Սաքսոնէտանէն բիեանքօ պիլեէԹը ասլիեէլէրինտէն Ֆօնտօ Պանգասը Թարաֆընտա պու տէֆա մահսուսէն ճէլպ իլէ, ֆիրուխԹ օլունտուգտան մատտա, 85 ինճի ԹէրԹիպաաԹը իչիւն 100 հիսսէտէն իպարէԹ Հիսսէ-ԸնէտաաԹ-ՄիւշԹէրէքէ իսրաճ օլունմուշ օլուպ, պէհէրի պիր ատէտլիրաը Օսմանիէէ ֆիրուխԹ օլունմաղտա տըր։ Սաքսոնէտ պիլեէԹլէրին իլք գուրասը 1873 ռլաֆրանկա Դեկտ. 16 սընտա։

ՏԷՄԻՐԳԱՐՈՒԼԵՆ ՎԷ ՋՕՊԱՆԵԱՆ ԳՈՒՄԲ.

ՌՈՒՄԷԼԻ ՏԷՄԻՐ ԵՕԼՈՒ ԻԳՐԱՄԻՑԷԼԻ ԻՍԹԻԳՐԱԶ ՍԷՀԻՄԼԷՐԻՆԻՆ ԲՐՕՄԷՍԼԷՐԻ ՊԱՐԲԱՖ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Հ. ԴԷԼԱՐՖԷԼՏ ՎԷ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՆ

Գալաթատա Խավեար խանը դարչըսընտա Գօմիսիսն խանը իԹԹիսալինտէ վազը օլան մէզքիւր մաղազատա, կէրէք պուրա վէ կէրէք էճնէպի Ֆօնտօ վէ սէհիմ, հէր ճինտէն օլարաք սաթըլըր վէ սաթըն ալընըր։

Իգրամիէլի իսԹիգրազ սէհիմէրինէն բրօմէլէր, վէ ասըլ անա սէհիմէրի սալԹը՝ վէ գուբոն ըսանԹօ խալիր։

1873 ալաֆրանկա դեկտեմբեր 1 տէ գուրասը չէքիլէճէք օլան ՌՈՒՄԷԼԻ ՏԷՄԻՐ ԵՕԼՈՒՆ իգրամիէլի իսԹիգրազ սէհիմէրին ԲՐՕՄԷՍԼԷՐԻ սաթըլըր։

Պէօյիւք բիանդօ գազանաճաղ 600,000 ֆրանք։

ԱմսԹրիանը 1864 իսԹիգրազը դեկտ. 1տէ չէքիլիպ՝ իւք իգրամիէսի գազանաճաղ 250 000 ֆիօրին։

ԳՈՒՄԱՆՏԱՐԻԱ

Պօլիս Թահմիզ փողոց Թիւ 9 մաղազան կը ծախուի չափաւոր գնով կիպրոսի աղնիւ և անդաստան և 3 տարուանէ մինչև 20 տարուան, և Անդրիանուպօլսոյ 2 տարուանէ մինչև 10 տարուան գինիներ և նմանապէս ուրիշ քանի մը տեսակ զուտ և մաքուր գինիներ և օղիներ։

Ցիշեալ գինիներուն արիւնն ու մարմինը զօրացնելու և սառամոքսին ոյժ տալու կարողութիւնն ունենալը չատ անգամ փորձուած է։

Այս գինիները չիշէներուն մէջ գըտնուելով վրանին Օ. Բ. մարգաները կը կրեն, և յիշեալ մարգաները չի կրողներ երաշխաւորեալ չեն։

Ազգ. Հիւանդանոցի մամարանէն և. լոծ թէ հատարակ և թէ հարսանեաց և հանդէսներու համար ծաղկազարդիչլուն և գեղեցիկ մոմեր կը ծախուին Զաքմաքճիլար եօգուլու Մեծ Նոր խան միջնայարկ Թիւ 49 Հիւանդանոցի գրասենեակին մէջ. հարկ եղած ատեն ամեն ոք կրնան ամեն ատեն իրենց ուզած ձևովն ու դիրքով մեղրամոմ գտնել հոն արժան գնով։

Ի պու պին սէքիզ եիւզ եէթմիչ իշ սէնէսի չէհրի Թըրինի էվվէլին 18 ինճի կիւնիւնտէն իԹիբարէն 1876 սէնէսի Թըրինի էվվէլինէ դատար, պիրինճի սէնէ իչին այտա պիր ատէտ վէ իւչ չէյրէք սիմ մէճիտիյէ, վէ իքինճի սէնէ իչին այտա պիր պուչուգ ատէտ սիմ մէճիտիյէ, վէ իւչիւնճիւ սէնէ իչին այտա պիրէր ատէտ սիմ մէճիտիյէ իճա իտէրէք, Ռումէլի Թիմուր Եօլու հիսսէսինտէն եիւզ ատէտ, վէ Պուքրէշ չէհրի իսԹիգրազ ԹահվիլաԹընտան իքի եիւզ ատէտքի, հէման իւչ իւզ ատէտ սէնէտաԹը մէզբուրէնին իւչ սէնէ զարֆընտա քէշիտէ օլունաճաղ քուրալարընտան իսապէԹ իտէնէք իքրամիյէլէրտէն եիւզտէ պիր հիսսէ իԹիպարի իլէ իսԹիֆատէ էյլէմէկէ, վէ միւտտէԹի մէզքիւրէ միւնքազիյէսինտէ Թիմուր եօլու իսԹիքրազընտան պիր վէ Պուքրէշ չէհրի իսԹիքրազընտան իքի ատէտ, սըլ ա. կանանէտաԹընտան ճէման իւչ ատէտ սէնէտաԹա մալիք օլապիլմէք միւզրէ, Պաղչէ-գաբասասանա վազը Շապէը խանընտա 18 նիւմէրօլու մաղազատա մուդիմ Պօտոսեան վէ գումրանեասը Թարաֆընտան պու քէրրէ եիւզ ատէտ հիսսէ սէնէտաԹը պիԹԹէրԹիպ Թէտավիւլէ չըգարըլմըշ օլասաղունտան, կէրէք ՏէրիսաատէԹտէ վէ կէրէք Թարշալարտա հիսսէտար օրազըլըգ բազալէԹ իտէն, վէ տահա դիեատէ մալիմաԹ ալմագ իսԹէյէն գէվաԹը, մաղազայի մէզքիւրէ միւրաճաաԹ իլլէմէլէրի իլան օլունուր։

ԳԸՍԻԲԼՈՒՆԱ ՇՈՒՐՈՒՊՈՒ

Սահիպ իմզա իլան իտէր քի, մէսա-նէԹիմատ զուհուր իտէն Թաշ իլլէԹին աէն բէք զիեատէ միւզԹէրաք օլմուշ վէ հիչ պիր հէքիմ պու իլլէԹի միւ-տիհշէնէէ պիր չարէ պուլամաքըզը հալատէ, քէնտի քէնտիմէ մէէյուս ալիր հալատէ իճրա իլլէտիկիմ Թէտաղէգաթըն սէմէրէսի օլարաք պալէատէ մուհարբէր չուրուլաք պուլաուամ, վէ համա օլսուն օ սայէատէ Թախլիսի կիրիպան իյլէտիմ, վէ չիմտիյէ տէկին Թէտավի ԷԹտիկիմ զ-Թլարա քէսպի սըհհէԹ ԷԹտիրտիկիմէ տայիր եէտիմատ չէնտ զբա չէհատէԹնամէ վար, իմտի քէնտի նէքիսիմատ վուգու պուլան Թէճրիպէմ իւզէրինէ իլան իտէրիմ քի, պու իլլէԹէ տիւչար օլանլարըն, իշ պու չուրուպ վասԹասըյլա բէք ռզ պիր միւտատէԹ զարֆընտա, իլլէԹի մէզքիւրէտէն պիւսպիւԹիւն գուրԹուլաճաղլարը Դուլէ գ-բուսու ճիվարընտա ինկիլէզ գանչէլէրեասը արգասընտա Դուլէ սոգաղընտա Սէն Բէթրի քիլիսէսի գ-արշըսընտա 35 նիւմէրօլու խանէեէ միւրաճաաԹ իլլէմէլէրի։

Լուսի Գասաբունա

ԻԼԱՆԱԹ

LA GIRONDE

ԼՈ ԺԻՐՕՆՏ

Մէկբիւր լա ԺԻրօնտ նամ սիկուրթա գազէթասը, կամանամ Թէ կէֆաԹընա գարշը սիկուրթա խոխ, ագունանտա ամ էլ մէկանիզմի մարդուսէնին սէօյիք էյնալԹիկինտէ էլ, ամ զարիկիրա մի հիր ինչա ակրաղ սիկուրթա Թարաֆընտա սիկուրթակա բանքանտ, հանանտաղ Թէ սանանտաղ, ամ ինչ ինչ ամանանտ, ամ ինչ ինչ ամանանտ, ամ ինչ ինչ ամանանտ, ամ ինչ ինչ ամանանտ, ամ ինչ ինչ ամանանտ։

Մէկբիւր 1տ Ժիրօնտ նամ սիկուրթա գազէթասը, կամանամ Թէ կէֆաԹընա գարշը սիկուրթա խոխ, ագունանտա ամ էլ մէկանիզմի մարդուսէնին սէօյիք էյնալԹիկինտէ էլ, ամ զարիկիրա մի հիր ինչա ակրաղ սիկուրթա Թարաֆընտա սիկուրթակա բանքանտ, հանանտաղ Թէ սանանտաղ, ամ ինչ ինչ ամանանտ։

Մէկբիւր լա Ժիրօնտ նամ սիկուրթա գազէթասը, կամանամ Թէ կէֆաԹընա գարշը սիկուրթա խոխ, ագունանտա ամ էլ մէկանիզմի մարդուսէնին սէօյիք էյնալԹիկինտէ էլ, ամ զարիկիրա մի հիր ինչա ակրաղ սիկուրթա Թարաֆընտա սիկուրթակա բանքանտ։

Գալաթատա Սարայ Ֆրանսէզ Թիւ 1։

Մէկբիւր լա Ժիրօնտ նամ սիկուրթա գազէթասը, կամանամ Թէ կէֆաԹընա գարշը սիկուրթա խոխ, ագունանտա ամ էլ մէկանիզմի մարդուսէնին սէօյիք էյնալԹիկինտէ էլ, ամ զարիկիրա մի հիր ինչա ակրաղ սիկուրթա Թարաֆընտա սիկուրթակա բանքանտ։

Գալաթատա Սարայ Ֆրանսէզ Թիւ 1։

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Drouot, N°. 9

INJECTION BROU

Սրհհէթէ միւֆիտ վէ հէր հալատէ խասԹալըզը տէֆ իտէր վէ խասԹալըզըն էօնիւ նիւ ալը։ Պու մուալիճէնին իսԹիմալի իչին սայիր պիր չէյ իլավէ էԹմէկէ հաճէԹ եօք։

Մէզքիւր իլաճ տիւնեանընն պայչրճա էճզախանէլէրինտէ (պու իլաճ 25 սէնէ մուվաֆֆաղէյէթլէ Թէճրիպէ օլունմուշ տուր) Բարիստէ, մէզքիւր իլաճը իճաա իտէն Մ. Ֆըրունուն, ՄաճէնԹա պուլվարընտա 158-նիւմէրօլու մաղազատա պուլունուր։

Գալպընտան սաղընմալը։

Papier Rigollot

ՐԻԿՕԼՕ ՓԵԱՂԸՏԸ

Վէ եախօտ

Վէ ինչուպա էճնաեա մախսուս լաքա էյնի տեաղբա էյնիպե հաչպալ

Մէզքիւր հարտալ՝ Բարիս խասԹախանէլէրի, վէ պիր մահէլլէտէն տիկէր պիր մահէլէ նագլ օլունապիլիր մուհարէպէ խասԹախանէլէրի, վէ իմիէրաթ օրուն պահրիեէ նէզարէԹի Թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր։

Մէզքիւր մուալիճէնին պայչրճա չատ հոյսկէԹի վար տըր քի ազ վազԹտա խասԹէլիսի տէֆ իտէր։

Մէզքիւր հարտալըն գալպը տախի պուլունուղունտան, գուԹունուն իւղէրինտէ Ռիկօլօ լուղէԹի եազըլմըշ օլմասընա տիղաԹ օլունմալը տըր։

Բարիս, 26, սօղագ Վիէյլ-տիւ-Թանբլ. խԹանալօլաա պայչրճա մէրքէզի, ՍուլԹան Համամ ճատտէսինտէ Մ. Տէլլա Սուանընն 11 նիւմէրօլու մաղազասը օրուպ, սայիր էյզախանէլէրտէ տախի սաթըլըր։

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Կէչէն վէ պու հաֆթա զարֆքնաա, վիլայէթլերաէն խաղինէէ քիւլիէթլու նագա կէլէրէք, Օսմանլը պանդաը վէ Գըրէտի ժէնէրալա թէսլիմ գըլընմըշ տըր։

—Մալիէ վէ միլքիէէճ իշլէրէ մուավէնէթ իթմէք իւզրէ, պիր գոմիսիոն թէշքիլ պուլրուլաճաղը իշիտիլմիշ տիր։

—Ավանթրիա սէվլէթինին Լիսա նամ ղըրխլէ ֆըրգաթինի, իզմիր փիշկեսհընաա օն կիւն գատար իգամէթ իտիպ, թալիֆէսինէ եէլքէն վէ թօփ թալիմի իճրա իթիրմէք իւզրէ, կիրիա սուլարընա հարէքէթ իլէմիշտիր։ Մէզքիւր ֆըրգաթին իզմիրա պուլունտուղու էսնատէ, տէրունինա պուլունան մուսիգա պանատանը, պիր գաչ ատֆա չէհիրէ չըգըպ, իճրայի թէրէննիւմաթ իթմիշ օլտուղու, իզմիրէն եազըլմըշ տըր։

—Սըրպիսթանը եէնի վիւքէլտը թարաֆընաա Տէրիսատէթ իրսալ սլունան Մ. Գըրիսթիքին մէմուրիեէթի ուճաղ Զըվօրնիք վէ Սըրպիսթան չըմէն տը ֆէրլէրինին Ռումէլի չըմէն տը ֆէրլէրի իլէ պիրլէշթիրիլմէսի վէ Թունատա վագը տէմիր գարուլարը թէմիզլէթիլմէսի մատտէլէրի ղըմընաա պապը Ալի իլէ միւզաքէրէ իթմէքտէն իպարէթ իմիշ։

—Այտը վիլայէթի տախիլինտէ պուլունան պաղը հայատուտար, իրաը խասար իթմէքտէն կէրի տուրմաեզ, հաթթա էմին նամընատա պիր հայատա ֆըրգասը կէչէն հաֆթա օթուզ նէֆէր գատար եօլճու սայմուշ օլտուղու Ամալթէա ղազէթասընաա օգունմուշ տուր։

—Տէրիսատէթ Ավանթրիա սէֆարէթի միսթէշը վէ պիրինճի թէրճէմանը Մ. Գօժէքէ, իքինճի ռիւթպէտէն պիր գէթա Մէհիտի նշանը իթա պուլրուլմուշ տուր։

—Զարշէմպիհ կիւնիւ խարիճիեէ վէ ահքատմը սալիեէ նազըրլարը փաշալար հազարթը պապը Ալիտէ սարազամ հազրէթլերի իլէ միւլագաթ վէ Դալաթա պանքէրլէրինտէն պազըրը տախի հազը պուլունուպ, մալիեէճէ իշլէրէ տայիր պապը միւզաքէրաթ իլէմիշլէր տիր։

—Գէյրութատա պիր տէլիգանը 20 ֆըրանգլըգ գալպ ալթունլար սիւրմէքտէ օլտուղու հալտէ տխպ ու կիրիֆթ օլունուպ, միւթէսարրըֆ բաշա հուզուրունտա խթինթագ օլունտուղունտա, իւղերինտէ մէզքիւր գալպ ալթունլարտան եալընըզ իւչ ատէտի պուլունուպ, պունլարը Գապսէլտէ պաղը ղէվաթ քէնտիսինէ վիրմիշ վէ քէնտիսի տախի սիւրմէք իսթէմիշ օլտուղունու իտատա իլէմիշ վէ մէրգումը պիր բարմաղընատա սիեահ պիր լէքէ պուլունտուղունտան, պունուն նէտէն նէչէթ իթտիյի, միւթէսարրըֆը միւշարիլէյհ հազրէթլերի թարաֆընատան սիւալ օլունտուղունտա, մէրգում ֆօթօկրաֆը օլտուղունտան պահալէ, ֆօթօկրաֆ էճզասընատան բարմաղընատա էսէր պուլունտուղունու պէեատան իլէսիշ իսէ տէ, թապիթի իլէ պու իֆատէսի գապուլէ չատան պիր ճէվապ տատա օլունամատըղընատան, խանէսի պասըլարագ, պիր թագըմ գալպ ալթունլար իլէ եալընըզ վուրուճագ մաքինա պուլունմուշ վէ մուախխարէն մէրգումուն պագըր ագճէլէրի եալընըզլատըպ իրա մագամընատա սիրմէքտէ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր։

—Մէմալիքի մահրուսէ տէեունթընը, Նիու Եօրգ շէհրի տաիրէյի պէլէտիեէսի տէեունթընատան ազ օլտուղու, Լէվընթ թայմատա օգունմուշ տուր։

—Զըրխլը կէմիլէրատէ միւսթախէմ ինկիլիզ մաքինիսթէրէ եօլ վիրիլմիշ օլուպ, պունլարընը էրինէ Օսմանլը մաքինիսթ միւսթախէմ օլունաճագ տըր։

Լէվընթ Հէրալտ, պու հավատիսի վիրտիքատէն սոնրա շէօյլէ իլավէ իյլէմիշ տիր։

«Զըրխլը տօնանմատը հիւմատուն, Պօղոզ իչինի թէզէին իթմէտէն պաշգա մէէմուրիեէթտէ պուլունմատըղը վագըթ, պիլտիրատիմիզ թէպէտիւլաթ էյի վէ իտարէյի պիր չէյ տիր, Փագաթ էկէր Լմէգտէւա տօնանմանքն մուհարէպէտէ պուլունմասը լազըմ կէլսէ, չու իքի չէյտէն պիրիսի օլաճագ տըր, չէօյլէ քի եա հիւքիւմէթի սէնիեէ, եէնիտէն ինկիլթէրատան մաքինիսթ ճէլպ իտէճէք տիր քի պու տա կէօրիւնէն թէճրիպէտէն սոնրա բէք աէ զօլ օլմատատաճագ տըր վէ եախօ միլլէթէ մալի չօղա օթուրմուշ օլան օլ կիւղել մաքինալար, իւք սէֆէրատէ պօղուլուպ զըրխլը տօնանմա իլէ եարամազ օլաճագ տըր »։

ԲԱՂԴԱՆՈՒԷՐ ԸՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերութեան ցնօրինութիւնը կը փութայ յայտարարել թէ՝ թիւ 402 բաժինը ճիշտ երեք տարի է վեր անվճար մնացած ըլլալով, ըստ 11րդ կանոնի տրամադրութեան աճուրդի դրուած է, որու բաժանորդ ըլլալ փափաքողներն կը հրաւիրուին, Ընկերութեան հաւաքիչ կարապետ Սարրաճեանի խանութը (Պահճէ գարու Շէյխիւլ իսլամ խանին կարգը) յառաջիկայ երկուշաբթի 5 նոյեմբեր ճիշտ ժամը 8 ին։

Կ. Պոլիս 2 Նոյեմբեր 1873

(Գալատէքի իլանը թիւրքճէսի տիր)։

ԲԱՂԴԱՆՈՒԷՐ ՇԻՐՔԷԹԻ

402 Նիւմէրօլու սէհիմին թամ իւչ այարը այլըղը էօտէնմիշ օրմատըղընատան, 11ինճի պէնտ ատճքատմընճա մէղատա չըգարըլմըշ օլտուղու, չիրքէթին իտարէսի թարաֆընատան իլան օլունուր։ Մէզքիւր օէհիմի սաթըն ալմագ իսթէեէնլերին, էօնիմիւղէքի բաղար իրթէսի կիւնիւ (Նոյ. 5) Շիրքէթին թահսիլատարլարընատան կարապէտ էֆէնտի Սարրաճեանընն, Պաղչէ գարուսունատա Շէյխ իւլ իսլամ խանը իթթիսալինտէ վագը տիւքէանընա կէլմէ.

լէրի։

Իսթանպօլ 2 Նոյ. 1873

ՍԱՐՐԱՖԻՑԻ

ԳԱՄՊԻՕ ՖԻԵԱԹը

Ինկիլիզ լիրասը 111 իւչ այ վատէ իլէ
Ֆրանք 23 8 » » » »

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍը

Էսկ. Ռում. նոյեմ. 1	թիշամ գար.	51-11
» » 2	սապահ աչըլը	51-30
	էն եիւքսէք	52-23
	էն աշաղը	51-32
» »	սաաթ 7	51-32
Իսթիգրազ 1865		528-
» 1866		332-
» 1869		278
» 1872		Բ Գ
Գրէքի ժէնէրալ		10
Սօսիէթէ ժէնէրալ գազսիօնլարը		8 10
Սօսիէթէ Օթօման		–
Սամսօլ պանգասը գազսիօնլարը		4-35
Գանգ տը Գօմէրսիալ		
» Վէրէսի		225
» Սօսիէթէ Օսթրօ Թիւրք		
Շըմէնտըֆէր սէհիմլէրի էսկի		
» » եէնի		69 1/2
Թրամվայ հիսսէլէրի		1035
Գրէքի Հէլէնիկ	5 ֆրանք սքօնթօ	
Լօրիում մատէնի գազսիօնլարը	15 »	»
Գուբօն սքօնթօսու		
Ադէն ֆայէզի		18-20
Բէյրութ		10
Հէվալէսիզ		

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍը 2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ինկիլիզ լիրասը	111-00
Ֆրանսըզ ալթունու	87-20
Բչ	89-20
Գըրմից ալթունու	51-22
Գէնուզ մէճիտիյէ ֆարգը	102-
Մէթալիք ֆարգը	104-20
Գագըր	120-20
Գէնիկ	104-00

ՍԱՀՄԱՆ

Բարիզ հազրէթլերինին իսթիֆասը գապուլինէ տայիր պէքլէնիլմէքտէ օլան իրատէյի շէհրիեարինին Պապը–ալիյէ կէլմիշ օլուպ, վէ պու կիւն եարըն բարիզխանէյէ թէպլիղ ղըլընաճաղը իհթիմալի իշիտիլմիշ տիր։

Մելքոն խան հազրէթլերի իչին, հէր նէ գատար բէնճէչնպիհ կիւնիւ իչին, սէմթի մէմուրիյէթինէ միւթէրահի օլաճաղը մէսմուտթատան տըր տէյի եազմըշ իտիք իսէ տէ, հավալար միւսիա օլմատըղընատան, մէզքիւր եօլճուլուղուն էօնիմիւզատէքի բազար իրթէսի կիւնիւնէ զալընըղը տախի խապէր ալընմըշ տըր։

Միւթէվէֆա տէր Նիկոլոս հայր իչին, Պէյօղլու թաղական խորհուրդու մալիումաթը վէ թալիմաթյալա, իեանէ թօրլամագատա օլան Արժ. տէր Թադէոս հայը, պու հաֆթա գուեեուսճու էանաֆը լանճա օտասընա տախի կիտէրէք, համիյէթ վէ ղայրէթլերինի ըճա իյլէտիքատէ, «կիտինիզ քիլիսէլերատէ թապագ կէղտիրթինիզ, պիզ պէշ բարա վիրմէյիզ» վէ քիմսէնին տէ չէֆգաթ վէ մէրհամէթինի սէպէպ օլուպ տավէթ իյլէմէյիզ» տէյերէք, վէ պունա մանէնա պիր թագըմ աղը լագըրարար իտէրէք, պաշլարընատան տէֆ իթտիքլէրի, մա թէէսսիֆ վէ թէճճիւպի ազիմ մէսմուիմիզ օլմուշ տուր։

Պիզիմ Ախլաղ պօղուգլուղու պէնտիմիզէ, վագթիլէ կիւճէնմիշ օլան զաթլարա սիւալ իտէրիզ քի, ռճէպա չու եօլտա պիր թաշ եիւրէքլիւք, տախլաղը համիաէտէն մի նէչէթ իթմէքտէ տիր, եօղսա պիզիմ իթիգատըմըզ ղը մը թատտիգ իյլէմէքտէ տիր։

Միւմտիլէյհ տէր հալրա չու ճէվապլարը վիրէն զաթլարատա սիւալ իտէրիզ քի, կէրչի Ալլահ իթմէսին, լաքին տիւնեա տըր պու, տիւշմէզ գալդմազ պիր Ալլահ տըր, էկէր պիր կիւն կէրէք քէնտի վէ կէրէք քէնտի ֆամիլեալարընատան պիրի պաշընատա տախի պու եօլտա պիր սէֆիլլիք կէօրիւլսէտէ, հալիյլէ միլլէթին մէրհամէթինէ միւրաճատաթ իթտիքլէրի վագթի, քէնտի վիրտիքլէրի տյնի ճէվապլարը ալսալար, մէճմուն օլուրլար մը։

Հալը՛ֆ քի, հէր ատամըն վէ հէր միլլէթին չան ու չէրէֆի անճագ լութֆ ու մէրհամէթ օլտուղու հալտէ, միլլէթիմիզատէ իսէ, չու ֆագիլէթ կիւնտէն կիւնէ էքսիլմէքտէ տիր։

ԹԷՐՃԷՄԷ

Մանգումէնին 2359 ունճու նիսսէսինտէն պագըյյէ)

«Շիմտի չու պիզիմ սահմանադրութիւնլարըմըզը կէօզատէն կէչիրէլիմ, եանի սահմանադրութիւն տիմէքլէ, տայիմա պիր պիրինատէն ֆարգը չէյլէր անլամըշ օլտուղումուզու իպրազ իտէլիմ։

«Թարիխի խասվինին 1789 սէնէսին տէ Ֆրանսանը պիր սահմանագրութիւնու վա՞ր մը իտի։ Բարլամէնթօ ազալարը (երեսփոխանները), միլլէթ սահմանադրութիւնու նամընա, պաղը քէրրէ գըրալա գարշը գօյմագլըղա չըգըրըրընատա, «էվվէթ, սահմանադրութիւնումուզ վարտը տէյի էօյնիւպ իֆթիխար իթմէքտէ իտիլէր։ Հալպու քի օ վագթըն ֆէյլէսօֆլարը, մուղայիրի օլարագ, «եօգ տուր» տէյերէք ճէրհ իթմէքտէ իտիլէր։ Վէ տալիմ զաթլար իքիսի օրթատէ պիր թարիգ թուրթարագ։ Հէր մէմլէքէթտէ, իքի թարաֆա տախի հէմֆիքատար պուլունմատըղարընը, վէ եախսա ատահահիհի, էմրի իթիտալ իւզրէ պուլունմագ իսթէտիքլէրինի իտատա իթմէքտէ իտիլէր։ Վէ հէմ սահիհլիք վէ հէմտէ եալանճըլըղը, քէնտի հիսանի ըրիզալարըյլա գապուլ իթմէք իսթէյյէնլէր, հէր թագըմ՝ իթթիֆագ իթտիրմէք պէհանէսիյլէ, թարաֆէյնէ նըսֆիյէթ իւզրէ հէմէֆքատար օլարագ, «Էվվէթ սահմանադրութիւնումուզ վար տը, լաքին տիգգատ վէ ըմայէթ օլունմագատա տէյիլտիր» տիմէքտէ իտիլէր։

«Ահէպա, պու պապտէ Բարլամէնթօ ազալարը թարաֆընատա հագգ վա՞ր մը իտի։ Քէնտի նիյէթ ու մագսատլարինէ նիսպէթլէ, էվվէթ վար իտի։ Օնլար սահմանադրութիւն տիմէքլէ, Ֆըրանսատա մէրի իւլ իճրա օլան նիզամընամէյի անլամագատա իտիլէր։ Վէ պու ճրհէթլէ իսէ հագգլարը վար իտի։ չիւնքի պիր միլլէթին էմրի իտարէսի, հէր նէ սուրէթտէ, վէ հէր նէ ֆէնա հալտէ տախի օլա, պու ճիւմլէ իլէ տախի, քէնտուլէ մախսուս պիր նիզամնամէսի պուլունաճաղընատա իթթիֆաք եօգ տուր։ Ֆրանսա օլ վագթի, հիւքիւմէթի միսթագիլլէ ուսուլի իւզրէ իտարէ իտիլմէքտէ օլուպ, վէ էհալի իսէ, իւչ գըսմա միւնգասէմ պուլունմագատա իտի, եանի պիր գըսմը ղուհպան թագըմը, իքինճի գըսմը զատէկեան թագըմը, վէ իւչիւնճիւ գըսմը տախի ումում խալգ իտի։ Վէ, Բարլամէնթօ ազալարընը իթթիֆագատանա վէ իտատասընա կէօրէ, պու հալ, սահմանադրութիւնուն գայիտէյի ահքատմընատան օլտուղունատան, մէզքիւր է.

սաստ թագունմագլեղա, նէ գբբալեն վէ նէ ամ էհալինին հագդ ու սէլահիյէթլէրի եօդ իտի։ Պին եէտի եիւզ եէթմիչ ալթը թարիխինամ, եանի Ամերիգա իսթիգլալիյէթի իլանը սէնէսինամ, ֆուգարա իւզերինամէն անկարեա ուսուլինին գալգմասբյա, հէր սընբֆ էհալինին տէվլէթէ վէրկի վիրմէսինէ տայիր զուհուր իամէն ֆէրմանը, Բարամէնթօ ազալարը հօշ կէօրմէտիքլէրինամէն, սահմանադրութիւնամուղայիր տիր տէյէրէք գարշը տուրմուշլար, վէ, բուհպան թագբմը վիրկի վիրմէյիպ, անճագ քէնտի տուասբյա տէվլէթէ եարտամ իթմիչ օլմալը տբը, վէ զատէկեան թագբմը իսէ քէնտի գբբբճբյա խբամէթ իթմիչ օլուպ, վէ բարաճա վիրկիյի տախի անճագ ֆուգարա վէ էսնաֆ վիրմէլի տիր, տէմիշլէրտիր։ Լաքին, մերգուման բարամէնթօ ազալարը, զատէկեան թագբմը քէնտի գբբճբյա եալընը զապթիք իթմէքտէ օլտուղու հալտէ, միլք ու վաթան ուղրունատա դան տէօքմէքտէ օլանլարը տախի, ֆուգարա վէ էսնաֆ թագբմը օլտուղունու թագտիր իթմէքլիկի ունութմամբշլար տբը։

«Իշթէ բարամէնթօ ազալարընա նէզարէն, Ֆրանսեզ սահմանադրութիւնու գահտէսի, պու էֆքեարտան իպարէթ պուլունմագտա իտի։

«Ֆէյլէսոֆ թարբմը իսէ, մուղայիրի օլարագ, սահմանադրութիւն տիմէքլէ, բօլիթիգաճա սէրպէսիյէթատէն պաշգա պիր շէյ անլամագ իսթէմէիկինամէն, հալիյէ, սահմանադրութիւն եօգ տուր, տէյի իտտատա իթմէքտէ իտի, չիւնքի, ֆիլվագբ բօլիթիգաճա սէրպէսիյէթ եօգ իտի։ Վէլէհասբյ, օլ վագբթ, հիչ պիր միլլէթ վէքիլի պուլունմագտա օլմաեբպ, գբբալ միսթազիլ պիր հալտէ պուլունմագտա իտի։ Ֆոգաթ, պունու պէօյլէ սէօյլէմէքլիքտէն միւրաաբմբզ, Ֆրանսանը էսկի հիւքիւմէթի միւսթագիլէսի իչին, Շարգտա պուլունան հիւքմտարլբգլարտա օլտուղու միսիլլու, պիր նէվի հիւքիւմէթի միւթէֆէրրիտանէ (տէսբօթիզմ) իտի տիմէք օլմաեբպ, իլա չունու։ Նլաթտրմագտբը քի, պիր նէվի հիւքիւմէթի «բէտէրանէ» օլտուղունատան, պազէն զայէֆլիք տէրէճէսինամ միւլայէմէթ, վէ պազէն տախի չօճուգլարտա մախսուս օլան պիր պէտխուլ եանի տգլընտուչէնի եարմագլեղ չիտտէթի հիւքմ իթմէքտէ իտի։ Վէ պունլարտան տա թապիաթիլէ, միլլէթճէ ֆէնալբգլար հուսուլէ կէլմէքտէ իտի։

«Ֆին եէտի եիւզ սէքսէն տօգուզ սէնէսի իսթիլալը նէ՞ եարաբ, վէ սահմանադրութիւն տիմէքլէ նէ՞ անլաշբլար։

«Սէնէնյի մէզպուրէտէ թագբմ թագբմ էֆքեարլար զուհուրա կէլմիշ տիր. պազբլար ինկիլիզ էֆքեարընատա պուլունարագ, 1814 սէնէսի հիւքիւմէթինէ պէնզէր պիր հիւքիւմէթ էսասը վաղ իթմէքլիկի, եանի բուհպան թագբմը իլէ զատէկեան թագբմընը պիրլէշտիրէրէք, պիր միլլէթ մէճլիսի թէշքիլ իլէմէքլիկի, վէ սահմանադրութիւնճա պիր հիւքիւմէթի միւսթագիլէ ուսուլինի տիշիւնմիշլէր, վէ պունլարընը իչինամ, սէրպէսիյէթ արզուսունատա պուլունուպ, վէ վուգուի իհթիմալամէն օլան պիր ալթիւսթիւք գօրգուսունուն էօնիւ ալընմասընը տիշիւնէն, զէվտթը սահիպ քէմալէթատէն Մունիէ իլէ Լալի Թօլէնտալ վէ Մալուէ տախի պուլունմուշլարտբր։

«Վէ պազբլար, մէսէլա Լա Ֆայէթ վէ Լամէթ կիպի զաթլար, Ամերիգա էֆքեարընատա պուլունարագ, Ֆրանսատա, էհալի ինթիխապբյապիր գբբալիյէթ օլմասընը միւնասիպ կէօրմիշլէր տիր։

«Վէ էն պիւյուք թագբմ օլան ֆէյլէսոֆլար թագբմը տախի, քէնտի էֆքեարլարբյլա, սէրպէսիյէթ պաշընատա ազ ֆայիտէլի օլապիլմիշ տիր. չիւնքի պունլար, օն սէքիզինճի տարբն Ֆրանսասբ էվլատը օլտուղարընատան, եանի մէզքիւր տարբն էֆքեարլարբյլա բէրվէրտէ պուլունտուղարընատան, տէյիլ եալընբզ պիր հիւքիւմէթի, իլա թէքմիլ պիր միլլէթի պիլէ, սահմանադրութիւն ուսուլի թահթընա վաղ իտէպիլմէքլիկի, գօլայ պիր շէյ տիր զանն իթմիշլէր տիր։ Շէօյլէ քի, թէքմիլ պիր էհալիյի սահմանադրութիւն գալբպընատան կէչիրմէքլիք իչին պիր սահմանադրութիւն գալէմէ ալմագբգ քեաֆի տիր իթիգատընա պուլունմուշլար տբը։ Մերգուման ֆէյլէսոֆլարընը իթիգատընճա, պիր քէրրէ պիր սահմանադրութիւն թէրթիպ օլունտուղատան սոնրա, արթըգ Ֆրանսաբը թէպտիլ իտիպ վէ եէնիտէն իհեա իտէպիլմէքլիք, չիւբհէսիզ պիր շէյ տիր կիպի սաբրմաշտա օլուպ, թէքմիլ Ֆրանսա էհալիսի, մէզքիւր սահմանադրութիւն սայէսինամ, իգպալ ու սէատէթ ատէրինէ տօղրու, եալընբզ պիր տատմ կիպի եօլ ալբպ կիտէպիլէճէք իտի. վէ իշթէ մէզքիւր իսթիլալը էն պիւյուք խէթասբ տա պուզիւմիւ իտի։

«Պունլարընը էֆքեարընճա, Ֆրանսաբը, վէ ճէմիյէթի պէշերիյէսի եէնիտէն իհեա գբմագ իչին, իլք իգթիգա իտէն շէյ, հուգուգու էֆքարաբ նասբ իլան իլէմէք իտի. դիրա, մէզքիւր հուգուգ պիր քէրրէ թանբլարգատա, կիւեա ճէմիյէթի պէշերիյէսին էսիրլիքտէն գուրթուլարագ, նալիլի սէրպէսիյէթ օլանաղընատա չիւբհէլերի եօգ իտի։

«Պու իթիգատատ մէպնի տիր քի Տիւբօր, «Պիզ էօյլէ պիր մուհաֆազայի հուգուգ իլան իթմէք իսթէրիզ քի, հէր ատատ, հէր վազբթ, վէ հէր մէմլէքէթ իչին օլուպ, վէ պիւթիւն ճիհան իչին տախի պիր էօրնէք օլմալը տբը» տիմէքտէ իտի։ Վագատ ինանբրբմ, էկէր մէզքիւր պէեանամէսինի գուվվեատէն ֆիյիլ կէթիրէպիլսէ իտի, ճիւմլէ ալէմ թէատճիպ իտէճէք իտի։ Պ. տբ Գասթէլլան տախի այնի իթիգատատ պուլունարագ, «Հուգուգբ չախսիյէնին չիմտիյէ գատար միւթալատա իտիլիպ վէ իլան իտիլմէսինին ունուատուլմուշ օլմասընատան տբը, պիզիմբէ. տէրլէրիմիզ սէրպէսիյէթատէն մահրում օլուպ, վէ Ասիա վէ Աֆրիգա էհալիլէրի տախի, հալեա էսիրլիք բէնչէսինամ մէթրուք գալմբշլար տբը» տէմիչ տիր։ Պիզ չիմտիյէ գատար պունիէթ ու էֆքեարտա չօգ հուգուգու էֆրատբ նասս պէեաննամէլէրի կէօրտիւք, հալ պու քի սէրպէսիյէթ տէնիլէն շէյ, նէ Ասիատա, նէ Աֆրիգատա, վէ նէ տէ պաշգա պիր եէրատէ կէօրիւլմէմիշ տիր։

«1793 սէնէսի սահմանադրութիւնունատա, սէրահէթէն, «հէր եէրատէ վէ հէրքէսին չէքմէքտէ օլտուղու հէր սէֆալէթին սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմաեբպ, իլա, հուգուգու նասբն ունուտուլմասընատան, վէ թահգիր օլունմասընատան տբը» տէնիլմիչ օլտուղու հալտէ, գանղի խէթատա մէպնի տիր քի, մէզքիւր սահմանադրութիւնուն իհրասբ ասլա կէօրիւլմէմիշ տիր։

«Պու պապատ խէթա չու տուր քի, Ֆրանսանը օ վագբթի նիզամ վազ իտիճիլէրի պիր թագբմ եէնի մէքթէպ չբբագլարբ օլտուգլարընատան, անճագ հօճալարընատան ալտբգլարբ տէրսլէրի մէվգբի իհրայէ գօյմագ իսթէմիյէր տիր։ Պունլարընը հօճալարը Բուսսօ իլէ Մապլի օլմուշ տուր։ Բուսսօնուն Գանթրա Սօսիալ նամ քիթապընը աչբպատա օգուտատանը, իսթիլալ իւղերինէ իլմի նազարի (թէօրի) կէօրէրէք թէատճիպ իտէճէկինամ չիւբհէ եօգ տուր։ Բիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ, միւվէրրիխլէրիմիզատէն պիրի, պիր կիւն, սօգագատան պիր թագբմ գալապալբգ կիւրիւլտիւսիւ սէսի կէյմէքտէ օլտուղուն իչիտէրէք, բէնճէրէյէ գօչատուգատա։ «Իշթէ պէնիմ թարիխի ինթիլալբմ կէչմէքտէ տիր» տէմիչ տիր։ 1790 տան 1795է գատար վուգուտ կէլէն հալլեր իչին, Բուսսօ տախի, «Իշթէ պէնիմ Գանթրա Սօսիալ նամ քիթապբմ կէչմէքտէ տիր» տիսէ, ճալիզ տիր։ Իշթէ պիզիմ գավանին վազ իտիճիլերիմիզ, պու էֆքեար վէ պու իթիգատ իլէ մատարուֆ պուլունմուշլար տբը։ Բուսսօ տախի Ֆենէլօն իլէ Բիւթարգբն էֆքեարընատա պուլունտուղունատան, տայիմա, պիր պիւյուք գանուն վազ իտիճի վէ եախսատ պիր Լիգուրկօս, եէնիտէն պիր ճէմիյէթի պէշերիյէ թէշքիլ իտէպիլիր իթիգատընատա պուլունմուշ տուր։ Մերգում էկեր ճէմիյէթի պէշերիյէլէր հագդընատա տերին վէ ազբր միւթալատարա կիրիշմիշ օլսա իտի, գավանին վազ իտիճիլերին կէօյտէն պիլէ էնմիչ օլսալար, երինէ միլլէթլերէ մէտէնիյէթ էօյրէթմէկէ միւգթէտիր օլամաեբճագլարբընը, վէ պու իթիգատբն, անճագ չուարաճա պիր թէսավվուրաթատան իպարէթ պուլունտուղու կիպի, հագբգաթէն ինանալարը գօմանատա իթմէքլիք թարիգինին տախի պաշգա պիր շէյ օլմաեբպ, իլա տախագ վէ իգթիզալարընա միւնասիպ վէ մուվաֆբգ սուրէթատ գանունլար վազբյլա միւմքին օլապիլէճէկին, ֆէհմ ու ֆարգ իտէպիլէճէք իտի։

(Տէվամ)

Քիրասօն մէքթէպի մուալլիմի վահան էֆէնտինին իրատ իյլէմիչ օլտուղու չու նութգ չատանը գրատթ օլտուղունատան այնէն ատրճ իտէրիզ։

Մեծ. Տեարք,

Անցեալ շաբաթ մեր ազգ՝ բանարէն մէկը խիստ գեղեցիկ կերպով ցուցուց թէ մեր ազգին թշուառութեան և կործանման միակ պատճառը ագիտութիւնն է և եղած է անցեալին մէջ ալ. և բացատրեց թէ ուրիշներուն կործանին մէս անմիաբանութիւն, ատելութիւն և նախանձը չէ մեր թշուառութիւնը յառաջ բերողը, այլ դարձեալ ագիտութիւնն է անմիաբանութիւնը, ատելութիւնը և նախանձը յառաջ բերողը. և կը վերջացնէր իւր խօսքերը մեր թշուառութեան այս պատճառը վերցնելու միջոցներուն վրայ խօսելու համար ընկերներուն մէկուն յանձնելով. այս շաբաթ այս յանձնարարութիւնը կատարելու պատիւը ես պիտի ունենամ այսօր, եթէ իմ ունկընդիրներուս ներողութեանը արժանի ըլլամ։

Պէտք չունիմ յայտնելու թէ այս տգիտութիւնը վերցնելու և միտքը մշակելու և լուսաւորելու համար բարեկարգ հաստատուն դպրոցներու պէտք ունինք, ոչ միայն տղայոց համար այլ նաև մեր մեծերուն համար. քանի որ սխալ կերևի այն սկզբունքը թէ միայն տղայքը կրթելով և միայն նոցա միտքը մշակելով ազգին վիճակը փոխած և ապագայն բարեկարգած կըլլանք, նախ որ կրթութեան վրայ խորհած ատեննիս՝ ոչ թէ տարեաց տարբերութեանը նայելով այր և աղայ զատելու ենք, այլ մտքին տարբերութեան նայելով, վասն զի ամենքնիս ալ լաւ գիտենք թէ այս աշխարհիս վրայ բան չի գիտցողն է աղայ, ուզէ 20 տարեկան ըլլայ, ուզէ 40. և թէ 15–20 տարեկան խելացի պատանիի մը իշխանութեան ներքեւ քանի քանի հատ երեսուننոց քառասուننոց տղաք կառավարելը չի տեսնուած բան չէ. երկրորդ, այս արդի ընկերութիւնը այսպէս իւր մոլի դրութեամբը իբրև ահագին խմոր մի կեցած ատեն դպրոցներուն հաստատած մի քանի ակարներով ազգին բարոքումը յուսալը ջուրը ծեծել է և հոսանքին դէմ թի քաշել է. վասն զի ես կը հաւատամ թէ բնութեան մէջ միշտ փոքրը մեծէն կը ձգուի՝ ակարը զօրաւորէն կը յաղթուի՝ թէև այս ուզելով ալ չըլլայ. մագնէսը ուզէ չուզէ ստիպեալ է ասեղը իրեն քաշելու երբ ընկերութեան մէջ ալ ըլլան և ասեղը ուզէ չուզէ ստիպեալ է մագնէսէն քաշուելու և մագնիսանալու։ Զգոյշ լերուք 'ի խմորաց անտի փարիսեցւոց կըսէր Յիսուս իր աշակերտներուն որոնք կը կարծէին թէ Յիսուս փարիսեցւոց հացի մէջ խառնած խմորէն զիրենք կ'ազդուշացնէ առանց խորհելու թէ սոսկալի խմորի մը համար կ'ակնարկէ աշխարհին վրայ, ահա այս խմորներ մարդկային ընկերութեան մոլորութիւնները։ Սատանայութիւնը հանճարմը կ'ըսուի, խաբեբայութիւնը փիլիսոփայութիւն, անկրօնութիւնը լուսաւորութիւն, հայհոյութիւնը ազատութիւն, գինովութիւնը զուարճութիւն, խաղամոլութիւնը զբօսանք, գձձութիւնը խնայութիւն, ինչուս պէտք են խոհեմութիւն և այլն և այլն սեպուած է մեր մէջ. ահա խմոր մի մեծ և տարածուած. քրիստոնէութեան հոլովները պիտի ազատ պահեն մեր դպրոցին ելածները այս խմորէն, ձգենք թէ մոլութիւնները հաճելի և հրապուրիչ դէմք մը ունին, ձգենք թէ առաքինութեան ճանբան փչոտ իսկ մոլութեան ճանբան հարթ ու յատակ է, այլ նաև ընկերութեան վիճակը դեպ 'ի հոս կը բերէ որ՝ անօթի չի մնալու համար սուտ խօսելու ենք, հագնելու համար մարդ խաբելու ենք, իրաւունքը պաշտպանելու համար հայհոյելու ենք, և այլն, և այլն։ Այդ խմորէն միայն զգուշացնելով չըլլար, այլ խմորը ջնջելու է. հիւանդութենէ զգուշացնելով չենք կրնար ազատիլ երբ հիւանդութիւնը մեր մէջը մտած է, և այս խմորը ջնջելու համար գողգոթաներ կան ղոհեր կուզէ. այս զոհերը կը պակսին մեզի։

Այո՛ մեր ազգը ագիտութեան ճիրաններէն ազատելու համար նախ ծնողքը կրթելու է, ազբերակը մաքրելու է որ ջուրը յատակ ըլլայ, այո՛ իմ հայրս հայկաբանութիւն չգիտցած ատենը որդւոյն հայկաբանութիւն սորվեցնելու համար ունեցած փափաքը օդային երևոյթ մ'է, ժամ մը կայ և անկից անդին կաներևութանայ. շաբաթէն ճաշակողը միայն անոր համը գիտէ, չճաշակողին համար աղը և շաքարը նոյն

գոյնը՝ունին, շաքարին ձեռք երկնցուցած առեն եթէ չապը ձեռքը դայ չ՝է չբռէր, վասն զի չէ թէ ուտելու համար է որ ձեռք կ՝երկնցնէ այլ տեսնելու համար և տեսնելու համար որն ալ բաւական է. բռնի մը վրայ հաստատուն ճաշակ ունենալու համար անկից ճաշակելու է. գալով այն խնդրոյն թէ ինչպէս կրնանք բարեկարգել և շատցընել մեր դպրոցները և ազգին օգտակար բալիք հաստատութիւնները. առաւօտիկ իմ գաղափարներս՝ Ամեն քաղաքներու մէջ ունենալու ենք ընթերցարաններ ուր որ հասարակ ժողովուրդին հասկնալիք լեզուով գրուած շատ մը գրեանք ունենալէն՝ ի զատ ունենալու է մի քանի լրագիրներ, ժողովուրդը վարժեցնելու է հեռգհեռէ իր մէկ գաւառ սուրճին հետ մէկ հատուած լրագիր և կամ գիրք կարդալու, ամեն կիրակի և տօնի օրեր քաղաքին մէջ գրիչ բռնողները մէյմէկ օգտակար նիւթերու վրայ ճառեր խօսելու են, իսկ ձմեռը այն երկար գիշերներուն մէջ կրնայ ընթերցարանը ժողովուրդին դպրոցը ըլլալ և ունայն խօսքերով և խաղերով անցած ժամերը կրնան ժողովուրդին թուաբանութիւն, պատմութիւն, տօմարագրութիւն սորվեցնելու գործածուիլ, անանկ որ երկու տարուան ձմեռներու մէջ շարունակողները շատ բան կը սորուին, ալ մեր խեղճ ժողովուրդին Զէնթիցմայի հաշիւը հրաշք մը չերևար, խանութներու մէջ տօմար անունով պահուած խառնակ տեսթաններու տեղ օրինաւոր տօմարներ կը տեսնուի, և այս տօմարներուն ծախուց երեսին վրայ կոչիկէն, հագուստէն առաջ տղուն կրթութեան ծախքը կը գրուի, ալ գանձապետութիւնը ղղուելի պաշտօն մը չըլլար, հոգաբարձութիւնը ընտրեա, իսկ վարժապետութիւնը երեսը չի տեսնելիք արհեստ մը չըլլար։ (Այս խրատը տուի նաև Պատրիարքարանին Մանղումէին մէջ) և այն տեղ տղայոց դպրոցը ալ դպրոց ըլլալէն կը դադրի վարժարան կըլլայ, դեպիրներ չի հասցներ այլ վարժ և ուսեալ մարդիկ, և ժողովուրդին զաւակը կերթայ կազատի հարստանալու տունը երդելէն և մեռելոց տունը լալէն։

Ժողովուրդին ծուռ գաղափարները չակելով է որ դասատուց սխալները կը շակուին և ամեն բան իր ճշմարիտ ճամբուն մէջ կը քալէ։

Մութի մէջ ծառերը մարդ կերևին մարդիկը ծառ, լոյսը պէտք է լոյս որ մարդը ծառէն, ծառը մարդէն որոշուի. մէկ մարդէն 3–4 լեզու, մէկ քանի ալ գիտութիւն սպասելը անհնարին բան պահանջել է (այս ճշմարտութիւնը այսօր չէ որ ՝կըսեմ, այլ հրապարակաւ ալ քսի և ձեր մէջէն ինծի հետ տեսութիւն ընողներ ալ կրնան վկայել) ասի սխալմ՝է, այս սխալը հասկցնելու համար ժողովուրդին լոյս տալու է։ Ո՞վ պիտի ընէ ասոնք կը հարցուի, մեր ազգը, մեր ազգը, մեր ազգը անմիտբան է, մեր ազգը նախանձ է, մեր ազգը հաստատամիտ չէ, չընէր, չընէր, չընէր այնպէս չէ՞, բայց ո՞վ է այս ազգը, ո՞ւր է, ազգը դուն ես դուն, նախանձը գէշ է այնպէս չէ՞, ուրեմն նախանձ մ՝ըլլար, անմիտբանութիւնը գէշ է այնպէս չէ՞, ուրեմն անմիտբան մ՝ըլլար, անհաստատամտութիւնը գէշ է այնպէս չէ՞, ուրեմն անհաստատամիտ մ՝ըլլար, չակէ զքեզ, ինչո՞ւ երկու ձեռքերդ գրպանդ դնելով հեռուէն ունկնդիր կ՝ըլլաս և յանցանքը ազգին կը ղրկես, մեր ազգը կ՝ըսես կերթաս, շաքէ զքեզ և ըսէ դուն քեզի, ազգը ես եմ, ո՛վ ազգ ինչո՞ւ չես գործեր, ով ազգ ինչո՞ւ նախանձ ես, ինչո՞ւ անմիտբան ես, ինչո՞ւ փոխոխամիտ ես, ինչո՞ւ վրայիդ ինկած մասը յօժարութեամբ և քաջութեամբ չես գործառդրեր։

Հոս խօսքս պիտի մասնաւորեմ Քիրասօնի վրայ, շատ առեն պատեհութիւն ունեցած եմ թէ մասնաւոր ընկերութեանց մէջ և թէ հասարակութեան յիշեցնելու թէ Քիրասօնի Հայերը թէպէտ քիչաւոր, թէպէտ աղքատ, բայց ուրիշ Հայաբնակ քաղաքներու վրայ երևելի և փառաւոր ըլլալու պատրաստութիւններ և դիւրութիւններ ունին, մէկ անգամ գործելը բայց եռանդեամբ և աշխուժիւ գործելը ամէն բան պիտի շակէ, և Քիրասօնի թէ դպրոցը թէ եկեղեցին և թէ ազգային գործերը բռնուկ ժամացոյցի մը պէս, կանոնաւոր շրջանի մը մէջ պիտի մնէ, բայց վաղը, բայց վաղը, բա՛յց ահա այն վաղը այսօր երկու տարի եղաւ, ամեն մարդ ազգին ապագայն կըսէ, մեր կենաց ապագայն եկաւ բայց այն գործերու ապագայն չեկաւ, հոս շատ մը գործեր մաքիս մէջ շարուեցան թէ ինչպէս ծնան և աշխարհք ոտք չկոխած մեռան բայց չպիտի յիշեմ թող կենայ։ Այս գործերուն չըլլալուն պատճառը ի՞նչ էր, շուտ մը մի քսեր ինծի մեր ազգը, ազգը չեմ գիտեր, բայց սա գիտեմ թէ յանցանքը մի միայն մէկուն է, այսինքն իմն և քուկդ է, ոչ ազգին և ոչ օտարազգին։

Թաղ. խորհուրդը այս՝ պատասխանատու է ազգին և Աստուծոյ առջև շաբաթը օր մը կանոնաւոր նիստ չընելուն ինչպէս որ խօստացան և ժողովուրդին կառավարութեանը լաւ կերպով հոգ չի տանելուն համար, հասարակութիւնը պարտաւոր է Աստուծոյ և ազգին առջև իր պարտքը և իրաւունքը չի ճանչնալուն համար և ժամանակին իր պարտքը կատարելու ճիշդ չըլլալուն և աշխարհիս վրայ իբրև արթուն ժողովուրդ մը չի կենալուն համար, երիտասարդութիւնը յանցաւոր է աշխարհի առջև դպրոցին հոգ չի տանելուն և ընթերցարան չի բռնալուն համար և լուսաւորութեան գործոյն մէջ խիստ անտարբեր և պարտազանց գտնուելուն համար։ Եթէ Զեղի ձանձրութիւն տալու վախը չունենայի և եթէ ժամանակն ալ ներէր քիչ մ՝ալ պիտի խօսէի, գործ ունիմ, գործ ունիմի վրայ։ Մարմինը զարդարելը գործի տեղ իսկ միտքը զարդարելը որ ազգ որ գործի տեղ չ՝դներ իր գերեղմանը կը փնտռէ, այս կէտը այս չափով բաւական թող ըլլայ. և վերջապէս ճշմարիտ կուզես որ ազգդ ազէկ ըլլայ, ազգդ հարուստ ըլլայ, ազգդ գիտուն ըլլայ սիրով, միաբան և ամէն բարի դուն ազէկ եղիր, դուն հարուստ եղիր, դուն գիտուն եղիր և ամեն բարի դուն եղիր. ազգը քեզմով է, ճանչցի՛ր պարտքդ վճարէ իբրև ազգ ժամանակին, ճանչցիր իրաւունքդ պահանջէ իբրև ազգ ժամանակին և այն առեն կը տեսնես ոչ նախանձ կայ, ոչ անմիտբանութիւն կայ, ոչ ալ դանդաղելու տեղի. վասն զի քու հիմա մատիդ կապուած կապը ուրիշին մատը տեսնելով քեզ ուրիշը կարծելու վրայ ես, այն առեն պիտի ճանչնաս զքեզ թէ ով ես։

Կ. ՎԱՀԱՆ

ՔԻՐԱՍՕՆՏԱՆ ՄԷՐԹՈՒՊ

1873 Հոկտ. 12 Քիրասօն

Միւէլլիֆ

Պու կիւնլէրտէ պուրատա ղայէթ թօհաֆ պիր մուհաքէմէ վուգու պուլմուշ տուր, չօգ տէֆա նէֆսանիյէթ հէրս, խաթէր, իլթիմաս, արդա ինսանլարը նէրէլէրէ գէլտար կէօթիւրիւր, վէ չէրիաթ, նիզամ, գանուն, հիյէթ, իտարէ ճիւմլէսինտէն նէ եօլտա գօրդուսուղ գէլար. բուխաթքընզ օլուր իսկ պիր նիւմունէ տահա իլավէ իթմէք իւզրէ նագլ իտէլիմ։

Մուհաքէմէ՝ իսմինտէն զիյատէ պիր գօմէտիա իսմինէ ՝չայէսթէ օլան պու մէնզարէյի նագլ ու պէտանտէն էվվէլ՝ սէղէպիյէթի իւզէրինէ պաղը մալիմաթ վէրմէմիզ լիճապ էտէր։

Պունտան պիր սէնէ գէլտար ադամէմ չէհրիմիզին խաթէրլէլտրընտան Լիմին էֆէնտի նամ պիր իսլամ, սաթըմագ իւզրէ պուլունան պիր Լրմէնինին տիւքքէտանքնա միւշթէրի չէգտր, տիւքքէտանքն սահիպի Իսթանպոլտա պուլունտուղունտան, վէքիլի իլէ խաչէրլաչէպ տալը. վէ Իսթանպոլտա հէօճէթի սըմարլանըպ պէքլէմէքտէ իքէն, հէր նէսէպէպէ մէպնի իսէ Լիմին էֆէնտի Իսթինքէտաֆ իտուպ կէրի չէքիլը, վէ միլքի մէղքիւր տախի Հինտիսթան իսմինտէ տիկէր պիր Ռումա սաթըլը, վէ հէօճէթի վէ թարուսու տալընպ իճապիտէն գալըպտրը էեօրիւտիւէրէք մէրգում Հինտիսթան եէնի սաթքն տալըպը տիւքքէտանքնա չէքիլիպ՝ իչի իլէ մէչղուլ պուլունուր. պիր վագթ սոնրա Լիմին էֆէնտի պաշ կէօսթէրէրէք քէնտի խայրլաչմէշ օլտուղու տիւքքէտանքն երինէ քնտույէ իտտէ օլունմասընա տայիր տալտա գալգըշէր իսէ տէ, հագդը գաղանմատարագ սիւրիւթ իտէր. պունուն իւզէրինէ Լիմին էֆէնտինին վալիտէսի հիւքիւմէթ արղուհալ թագտիմի իլէ մէգքիւր տիւքքէտանքն միւթթասիլինտէ պուլունան քէնտի պօռխանէսի սէպէպի իլէ չէֆիլէ պուլունտուղու հալտէ խապէրի սլմագսըզքն սաթըլմըշ օլտուղունու վէ քէնտիսի տէ միւշթէրի օլտուղունտան, Հինտիսթանքն էլինտէն տալընարագ քէնտույէ թէսլիմ օլմասընը տալտա իտէր, վէ Հինտիսթան ճէվապընա միւճէրրէտ խապէրի օլտուղունու, վէ հաթթա մէրգումէ գատքնքն տիւքքէտանքնա կէլիպ «իչիթտիմ պուրտեը սիզ սաթքն ալմըշսընըզ խայրընը կէօրէսինիզ» տէտիկինէ խապթլարը պուլունտուղունու իտտատա իթտիկինտէն, չէրիաթ թարաֆընտան գատանա եէմին վէ Հինտիսթանա խապթ լազըմ կէլիր։

Պիր եէմին հագդքն վար վէրտէ խէլաս օլ տէյու Հինտիսթանա էրէյիճէ ճէպր օլունուր իսէ տէ, մէրգում չահիլէրիմ հազըր տըր տէյու իսրար իյլէտիյինտէ ագէպէթ խապթլարընը կէթիրմէսի էմր օլունուր։

Կէլէճէք խապթլարը միւճէրրէտ միւսլիւմանտան պուլունմասը մալիմ տուր. Ֆագաթ, պուրտճգտա չունու պէրան իտէլիմ քի, չու եօգարըտան պէրու եազդըգլարընըզտան չէֆիլիք վէ եախսա սայիր ճիհէթլէ տավտա դալգըշմագ դայրի ճայիզ, եախսա պիրիսի հագդը տիկէրի հագդսըզ նէթիճէսինի չէդարմագ ֆիքրինտէ տէյիլիզ, մագսէտիմիզ պունտան սոնրա կէօրիւնիւր։

Հինտիսթան չահիլէրինի կէթիրտիկի կիւն Լիմին էֆէնտի տախի պիւրիւնմիւշ վէ եիւզլէրի բէյէ իլէ էօրթիւլիւ իքի գատքն պէրապէրինտէ օլտուղու հալտէ մէճլիսի իտարէյէ կիրէր, վէ գատքնլարը իսքէմէ իւղրինէ օթուրտուր, պու էսնատէ մէճլիս թէճճիւպտէ պիրպիրէրինէ պագըպ պու մէնզարէյէ մէրագ իթմէքտէ իքէն, գայիմագամ պէյ, Լիմին էֆէնտիյէ պու իքի գատքն նէ իչին կէլմիշ օլտուղունու ուլալ իյլէտիկինտէ, պագալըմ Հինտիսթանքն չահիլէրի, վալիտէմին գանղիսի օլտուղունու թանջեատիլիրէր մի տէյի կէթիրտիմ, իսթէրսէնիզ տիշարը չէգսընլար տէյի ճէվապ վիրտիքտէ, պու չէյին նիզամսըզ օլտուղու, վէ քէնտուսէրինին պիր տէվլէթ մէճլիսի հուզուրունտա պուլունտուղու, երինէ գայիմագամ պէյ վէ հաքիմ էֆէնտի թարաֆընտան իսթար օլունտուգտա, Լիմին էֆէնտի գատքնլարը ալըպ տիշարը կէօթիւրիւր. պատէհու Հինտիսթանքն չահիտի պիր մէօհղիւր գօլթուղունտա կիրմիշ օլտուղու հալտէ իչէրու կիրիպ, ուսուլի վէճճ իլէ հաքիմ էֆէնտինին հուզուրունտա տուրուպ չէհատէթինի իթտիքտէ, հաքիմ էֆէնտի սիւալ իտէրքի, գատքնը կէօրիւրսէն թանը՞ըմըսըն, էվվէթ էֆէնտիմ, տէր մէրգում չահիտ սէսինտէն վէ գէրտաֆէթինտէն թանըրըմ, պու էսնատէ Լիմին էֆէնտի վալիտէմի կէթիրէյիմ պագալըմ թանը մը տէյէրէք տիշարը չէգէպ վալիտէսինին գօլթուղունտան կիրէրէք մէճլիսէ իղհար իտէր։

Հաքիմ էֆէնտի չահիտէ միւթէվէճճիհէն պո՞ւ մու տուր տէյի իւչ քէրրէ սիւալ իյլէյիպ, չահիտ տախի էվվէթ էֆէնտիմ պու տուր պու տուր տիմէքտէ իքէն, պիրտէ Լիմին էֆէնտի թէլաշալը պիր հալ իլէ տիկէր պիր գատքնքն գօլթուղունտան կիրիպ իչէրի կիրէրէք, տամ՝ն էֆէնտիմ, շաշրմէշ վալիտէյի սէհվ կէթիրմիշիմ, իշթէ ասալ վալիտէմ պու տուր ախէրէք պիր սանտալիկէնէ օթուրտուր, տիշարընտան տախի պիր թագըմ գաբրդճըլար պու սըրատա չահիտ եալ՝ն տըր, եալ՝ն տըր, բարտ իլէ կէլտի պաղրրրլար, մէկէր իսէ Լիմին էֆէնտի վալիտէսինին գրեաֆէթինի պաշգասընա կիտիրէրէք իչէրու կէթիրմիշ, մուախխարէն ասալ վալիտէսի կէլիպ սէօյլէմէկէ պաշլատշգտա, պիզիմ չահիտ սէսինտէն ֆէրգ իտէրէք, իշթէ պու տուր, պու տուր, էվվէլքի եարմա տըր, պէն գրյաֆէթինտէն ալտանմըշըմ տէյի ատագ պասար, վէ օ զէման պաղալարընը կիւլմէսի, վէ պաղալարը տախի հըրս վէ սէվինճի իլէ բէրտէյի մէնդ՝ըրէ գարանը։

Մուախխարէն ալտըղըմ խապէրէնէդարէն, գայիմագամ պէյ վէ հաքիմ էֆէնտի պու մուհաքէմէտէ դայէթլէ պի թարաֆանէ տավրանմշլար տըր։

Շիմտիլիք Հինտիսթանքն չահիտլէրինին մէնսուպ օլտուգլարը գարկէրտէն չէրան թէղքիյէ օլունմասըլարմ կէլմիշ տիր օնա պէքլէնիրօր, վէ էկէր պաղալարը զանն իթտիկի կիպի, թէէսսիր սայէսինտէ պու թէղքիյէ մատտէսի ըռսթ կէլմէդ իսէ, պիր եէմինտէն սոնրա պիզիմ Հինտիսթանքն իքի էլլերի ճէպինտէ գալտճաղը իհթիմալէն պայտա տէյիլ տիր։

* * *

ԵԱՀԻՊ ԶԱԶԷԹՔ

ԽՄԲԱԳԻՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա Բէնճէմսիկ բազարընտա Ն՝ 41 Իքսի խանընտա